

мереж для обробки неструктурованої інформації в умовах невизначеності, прихованих зв'язків та зашумленості, використання XML та веб-сервісів.

У жовтні 2012 компанія Gartner опублікувала звіт [5], в якому такі компанії, як Oracle, SAS, SAP і IBM були визнані лідерами індустрії управління відповідністю та ризиками. На ринку пропонується ряд продуктів від цих компаній: Enterprise GRC Manager, Fusion GRC Intelligence (Oracle), SAP GRC (SAP), Enterprise GRC (SAS), OpenPages GRC Platform (IBM), а також Accelus Enterprise GRC (Thomson Reuters), Analytics Exchange (ACL) та інших вендорів, які пропонують комплексні рішення, що забезпечують в реальному часі можливість моніторингу та аудиту GRC процесів в умовах функціонування в банку корпоративних інформаційних систем типу ERP, АБС тощо.

Таким чином, запровадження методів і моделей підвищення оперативності та ефективності внутрішнього аудиту на основі концепцій безперервного аудиту і моніторингу та GRC моделі на базі міжнародних та внутрішньо-корпоративних стандартів з використанням адаптованих до фінансового сектору інтегрованих ІТ систем дадуть змогу перейти від реактивного до проактивного внутрішнього аудиту та підвищити його ефективність як інструменту контролю та оптимізації діяльності банків України.

Джерела та література:

1. Редченко К. І. Інформаційні технології та аудит: стратегічний контекст. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12529/1/74_386-389_Vis_722_menegment.pdf – Заголовок з екрану.
2. Чаплига В. В. Зовнішня оцінка ефективності діяльності банків з урахуванням ризику / В. В. Чаплига // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.2. – С. 181-188.
3. Шепелявий Д. Концепція GRC стала очередным этапом развития рынка ИБ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cnews.ru/reviews/free/security2008/articles/grc.shtml> – Заголовок з екрану.
4. Alles M. Continuous monitoring of business process controls : A pilot implementation of a continuous auditing system at Siemens. / M. Alles, G. Brennan // International Journal of Accounting Information Systems. – 2006. – №7. – P. 137 – 161.
5. French Caldwell, John A. Wheeler. Magic Quadrant for Enterprise Governance, Risk and Compliance Platforms. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gartner.com/id=2186915> – Заголовок з екрану.
6. Garrity E. Continuous auditing and data mining. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.igi-global.com/chapter/continuous-auditing-data-mining/10596> – Заголовок з екрану.
7. Gracyalny S. Integrated GRC: Understanding the Benefits and Beginning the Journey to Obtain Them. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://174.120.83.250/~killer1/ci/integrated-grc-by-scott-gracyalny/> – Заголовок з екрану.
8. Kuhn J. R. Continuous Auditing in ERP System Environments : The Current State and Future. / J. R. Kuhn, S. G. Sutton // Journal of Information Systems Vol. 24. – 2010. – № 1. P. 91–112.

Барабаш Н.С., Никонович М.О.

УДК 336.22

ПОДАТКОВИЙ АНАЛІЗ: ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

***Анотація.** Обґрунтовано необхідність здійснення податкового аналізу. Запропонована методика здійснення податкового аналізу. Поетапне здійснення податкового аналізу забезпечить постійний моніторинг механізму, умов оподаткування, оцінку їх справедливості та ефективності, розрахунок впливу різних факторів на стан податкових розрахунків та досягнення їх оптимізації. У статті запропоновано методичні підходи до здійснення податкового аналізу, що охоплюють аналіз абсолютного податкового навантаження підприємства, аналіз відносного податкового навантаження підприємства, аналіз заборгованості підприємства за податками і зборами, аналіз упуцених вигод мінімізації податкових платежів.*

***Ключові слова:** податкова система, податковий аналіз, податкове навантаження.*

***Аннотация.** Обоснована необходимость проведения налогового анализа. Предложена методика проведения налогового анализа. Поэтапное проведение налогового анализа обеспечит постоянный мониторинг механизма, условий налогообложения, оценку их справедливости и эффективности, расчет влияния различных факторов на состояние расчетов и достижение их оптимизации. В статье предложена методика проведения налогового анализа, включающая анализ абсолютной налоговой загрузки предприятия, анализ относительной налоговой загрузки предприятия, анализ задолженности предприятия по налогам и сборам, анализ неиспользованных выгод минимизации налоговых платежей.*

***Ключевые слова:** налоговая система, налоговый анализ, налоговая нагрузка.*

***Summary.** Actualisation of the problems lifted in article, proves to be true conditions of development of tax system of Ukraine, causing occurrence in subjects of managing of problems of a choice of tax strategy. The decision of such problems is assigned to carrying out of the tax analysis as basic tool of maintenance of effective tax management. Necessity of carrying out of the tax analysis is proved. The technique of carrying out of the tax analysis is offered. Stage-by-stage carrying out of the tax analysis will provide constant monitoring of the mechanism, taxation conditions, an estimation of their justice and efficiency, calculation of influence of various factors on a status of calculations and achievement of their optimisation. In article the technique of carrying out of the tax analysis, switching on the analysis of absolute tax loading of the enterprise, the analysis of relative tax*

loading of the enterprise, the analysis of debts of the enterprise for taxes and tax collections, the analysis of not used benefits of minimisation of tax payments is offered.

Keywords: tax system, the tax analysis, tax loading.

Трансформаційні умови розвитку податкової системи України зумовлюють виникнення у суб'єктів господарювання проблем у виборі податкової стратегії, вирішення яких покладається на здійснення податкового аналізу як основного інструменту забезпечення ефективного податкового менеджменту.

Метою дослідження є визначення та обґрунтування ключових методичних векторів податкового аналізу.

Актуалізація порушених аспектів підтверджується наявністю наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, зокрема, Бланка І., Бочарова В., Гринчука Ю., Джонсона Т., Дандеккера К., Іванова Ю., Красноперової О., Майбурова І., Мниха Є., Салькової О., Чипуренко К. Податковий аналіз являє собою систему досліджень системи оподаткування, оцінку її справедливості та ефективності, розрахунок впливу різних факторів на стан податкових розрахунків та досягнення їх оптимізації.

На мікроекономічному рівні змістом податкового аналізу є обґрунтування обсягу та структури податкових платежів, оцінки тенденцій, що складаються за податковим навантаженням, діагностики податкових платежів і можливості їх зміни, регламентація податкових розрахунків в часі та зміною умов їх здійснення.

Змістову основу податкового аналізу складають доведення і аргументації справедливості та ефективності систем оподаткування у реалізації інтересів держави, суб'єктів підприємництва та окремих громадян. Паритетність цих інтересів виступає стимулом економічного розвитку країни, соціальної та політичної стабільності, утвердження принципів цивілізованого поступу.

Залежно від сфери економічної діяльності розрізняють такі види податкового аналізу:

- фінансово-економічний;
- аудиторський, або бухгалтерський аналіз;
- соціально-економічний аналіз;
- економіко-статистичний аналіз;
- маркетинговий аналіз;
- економіко-екологічний аналіз.

Фінансово-економічний аналіз здійснюють фінансові і податкові служби підприємства. При цьому акцентується увага на результатах податкової діяльності, своєчасності та оперативності податкових платежів, визначенні резервів зменшення податкового навантаження, зменшенні сплати податків при дотриманні податкового законодавства.

Аудиторський або бухгалтерський аналіз – це експертна діагностика податкових платежів, яка здійснюється незалежними аудиторськими службами для оцінки правильності їх нарахування і загального підсумку сплати всіх податків.

Соціально-економічний аналіз полягає у вивченні синергетичного корелювання економічних і соціальних проблем. Такий вид аналізу може вивчати вплив податкової системи на соціальний стан працівників. Зокрема, вплив ставки відрахувань на соціальні заходи, на зміни ставок на доходи працівників і визначення можливості їх збільшення за рахунок зміни цих податкових платежів. Прикладом може слугувати збільшення виплат з прибутку за умови, що ставка оподаткування прибутку нижча, ніж сумарна ставка платежів на соціальні заходи.

Економіко-статистичний аналіз здійснюється органами статистики на різних рівнях управління:

- на рівні держави оцінюється загальний стан і тенденції сплати податків суб'єктами господарювання і населенням;
- на рівні підприємства оцінюється повнота сплати податків а також сплата підприємством окремих видів податків.

Маркетинговий аналіз вивчає синергетичний взаємозв'язок між змінами, що відбуваються на ринку товарів і послуг, а також взаємозв'язок між збільшенням реалізації окремих товарів і змінами у сплаті податків підприємством.

Економіко-екологічний аналіз також здійснюється на різних рівнях управління:

- на рівні держави він забезпечує порівняння завданої навколишньому середовищу шкоди з розміром сплаченого підприємством екологічного податку, тобто визначає покриття втрат природи;
- на рівні підприємства такий аналіз здійснюється при сплаті відповідного податку шляхом порівняння його зміни із збільшенням завданої підприємством шкоди навколишньому середовищу.

Предметом податкового аналізу для суб'єктів господарювання, як частини фінансового аналізу, є оцінка обсягу і структури сплачених податків, їх впливу на ефективність фінансово-господарської діяльності, а також пошук шляхів і резервів їх зменшення. Основні етапи здійснення податкового аналізу на підприємстві представлено на рис.1.

На першому етапі проведення податкового аналізу оцінюється динаміка податків та зборів за досліджуваний період. При цьому обчислюються базисні і ланцюгові темпи зростання платежів за кожною позицією; виявляються ті види податків, в динаміці яких відбулись значні зміни; визначаються фактори, що спричинили такі зміни податків та зборів.

Аналіз абсолютного податкового навантаження також передбачає розрахунок структури податків та зборів за досліджуваний період, виявлення платежів, що займають найбільшу частку в загальній сукупності податків, оцінку причин динаміки податкової структури, а також виявлення і оцінку найбільш значущих факторів впливу на динаміку і структуру податків та зборів. Сукупність факторів впливу велика і включає економічні та технологічні показники. Здійснення факторного аналізу вимагає від аналітика знань в суміжних областях: в податковому і господарському праві, у виробничій технології.

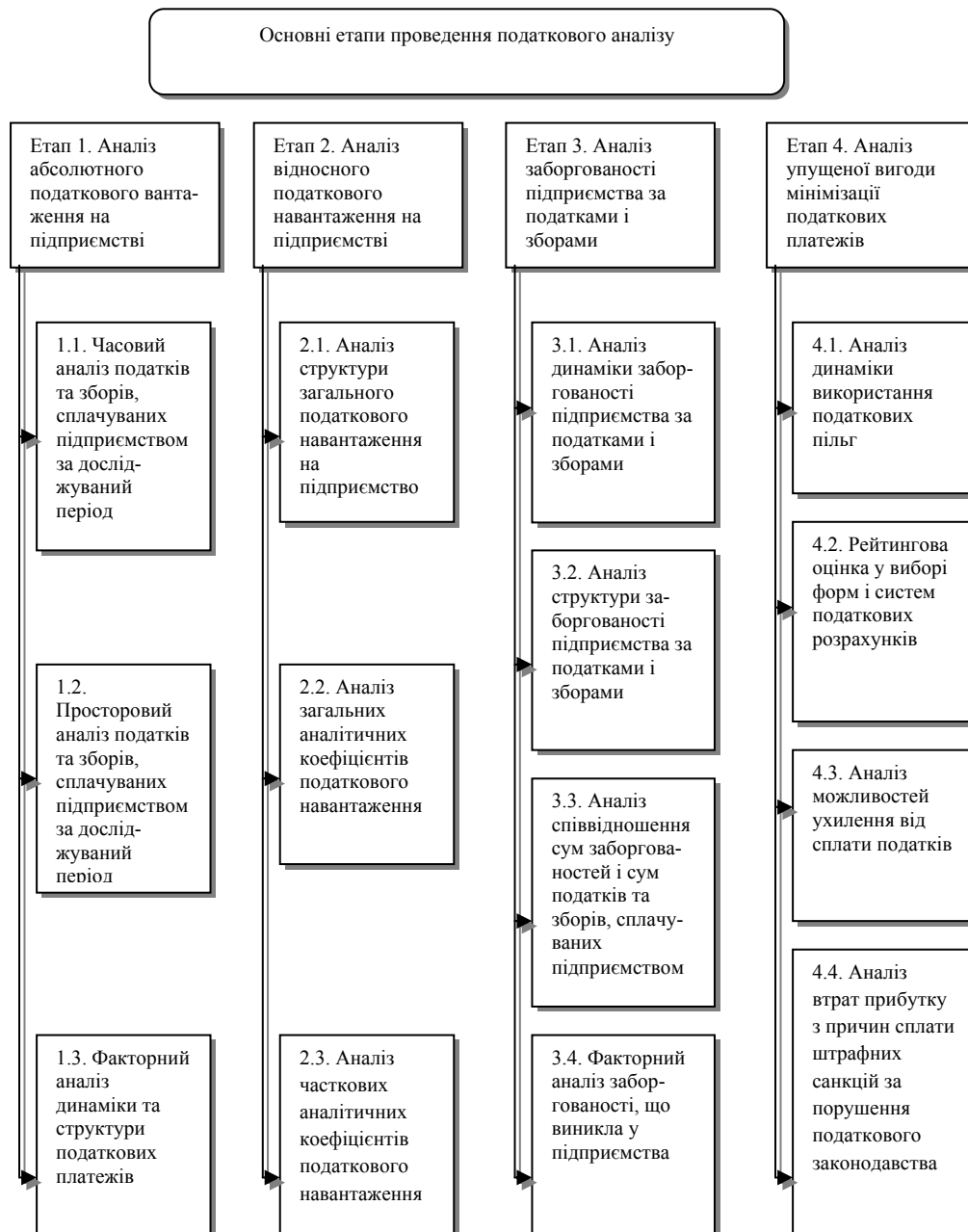

Рис. 1. Основні етапи здійснення податкового аналізу

Таким чином, часовий і просторовий аналіз податків та зборів, а також факторний аналіз податкових платежів в комплексі характеризують абсолютне податкове навантаження на підприємство.

Другий етап методики податкового аналізу передбачає оцінку відносного податкового навантаження на підприємство.

Відносне податкове навантаження – це не тільки кількісна, але і якісна характеристика впливу податкової системи на суб’єкт господарювання. Оскільки податки і збори відрізняються за ознаками об’єкта оподаткування і джерел сплати, при визначенні рівня відносного податкового навантаження слід використати систему розрахункових показників – аналітичних коефіцієнтів податкового навантаження на різні показники діяльності підприємства. Ці коефіцієнти характеризують ступінь впливу систем оподаткування на основні фінансово-економічні показники господарюючого суб’єкта: дохід (операційної, інвестиційної та фінансової діяльності), витрати діяльності, чистий прибуток, фінансовий стан, ділову та ринкову активність суб’єктів господарювання тощо.

Для аналізу структури податків і зборів, сплачуваних підприємством, всі платежі групують за критерієм джерела сплати податку.

Схему формування аналітичних коефіцієнтів відносного податкового навантаження наведено на рис. 2.

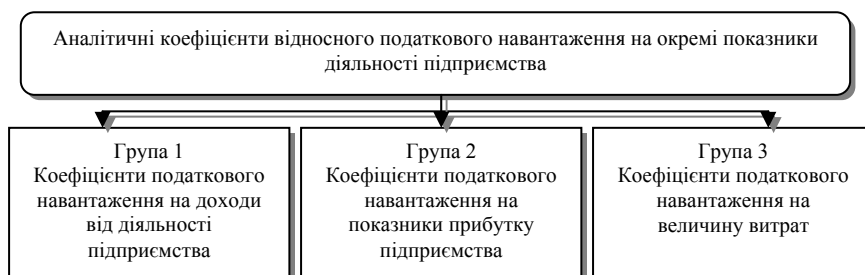

Рис. 2. Схема формування аналітичних коефіцієнтів відносного податкового навантаження на окремі показники діяльності підприємства

Запропонована система аналітичних коефіцієнтів являє собою стійкі кількісні характеристики, динаміка яких дає змогу зробити висновки, оцінити тенденції, що склались в системі оподаткування підприємства та її вплив на діяльність підприємства в досліджуваному періоді.

Третій етап здійснення податкового аналізу охоплює оцінку заборгованості підприємства за податками і зборами в цілому та за структурою, а також розрахунок співвідношень сум заборгованості підприємства та обов'язкових платежів за роками і за тими видами платежів, де утворились найбільші суми заборгованості. Результати аналізу на третьому етапі необхідно оцінювати в комплексі. Виявлені в процесі аналізу тенденції розвитку окремих видів податків та зборів дають змогу вирішити такі завдання:

- виявити податки, за якими склалась найбільша заборгованість;
- виявити в середині досліджуваного періоду роки, в які підприємство не змогло розрахуватись з бюджетом за обов'язковими платежами;
- виділити ті види обов'язкових платежів, які викликають у платників найбільші труднощі зі сплатою, тобто найбільш обтяжуваних для суб'єкта господарювання;
- за результатами аналізу попередньо визначити можливі фактори або причини, що викликають утворення заборгованостей за податками та зборами;
- залучаючи дані фінансової звітності підприємства, уточнити причини порушення податкової дисципліни, тобто завершити факторний аналіз заборгованості.

Враховуючи, що суб'єкти господарювання не зацікавлені у сплаті податків, оскільки це зменшує їх фінансові ресурси, значна частина менеджерів займається пошуком можливості мінімізації податкового навантаження. Якщо такі оцінки проводяться без порушень правового поля, то аналітичні обґрунтування щодо упущеної вигоди мінімізації податкових платежів є виправданими. Саме такі дослідження складають четвертий етап податкового аналізу. Мінімізація податкових платежів пов'язана насамперед із використанням податкових пільг, які передбачені законодавством, або використанням недоліків правового поля. Саме фахові оцінки і знання дієвості основних форм пільг з податку на прибуток (зменшених ставок податку для окремих підрозділів, прискорена амортизація, інвестиційний податковий кредит та інвестиційна податкова знижка, формування цільових неоподаткованих резервних фондів, податкові канікули) дають можливість у правовому полі формувати додаткові фінансові можливості для забезпечення стійкого економічного зростання.

Рейтингові оцінки різних форм сплати податків і зборів дають підстави для вибору найбільш вигідних за умов діючого правового поля.

Аналіз можливостей ухилення від сплати податків здійснюють за факторами:

- величини та корисності додаткового доходу, збереженого за рахунок недоплаченого (несплаченого) податку;
- вартість приховування доходів;
- вірогідність виявлення фактів приховування доходів і покарання;
- розмір штрафних санкцій;
- податкова етика.

В податковому аналізі можливостей ухилення від сплати податків найбільш поширеною є класична модель раціонального вибору платника податків, який приймає рішення про ухилення в умовах невизначеності. Дана модель розроблена М.Амінхамом і А.Сандмо. В ній передбачається, що на вибір платника податків впливатимуть ставка податку, вірогідність виявлення факту ухилення, розмір штрафних санкцій.

Можливості ухилення від оподаткування також визначаються недосконалістю податкового законодавства, різним тлумаченням економічних показників, загальною економічною і політичною культурою в країні, правосвідомістю громадян та податковою мораллю та ін.

Сутність завдань, які вирішуються на кожному етапі податкового аналізу, визначається залежно від стратегії і тактики фінансового менеджменту суб'єктів господарювання в цілому і податкового, зокрема. Цим обумовлюється специфіка методики аналітичних досліджень у реалізації оцінкової, діагностичної та пошукової функцій аналізу що забезпечить ефективне функціонування податкового менеджменту.

Джерела та література:

1. Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника – Центр, Эльга, 2003. – 496 с.
2. Бочаров В. В. Комплексный финансовый анализ / В. В. Бочаров. СПб. : Питер, 2005. – 432 с.
3. Гринчук Ю. С. Податкове планування як складова податкового менеджменту. // Інвестиції: практика та досвід. – Київ, 2011. – № 22. – с. 48-50.
4. Джонсон Т., Дандеккер К., Этуорт К. Теоретическая стратегия: условия фрагментации и единства // THESIS. Зима 1993. Т. 1. Вып. 1. с. 97-99.
5. Красноперова О. А. Налоговое планирование как элемент учетной политики. / О. А. Красноперова. – М. : Медиа, РОСБУХ, 2008. – 296 с.
6. Мних С. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник / С. В. Мних. – К. : КНТЕУ, 2008 – 514 с.
7. Проблеми розвитку корпоративного податкового менеджменту : монографія. / за заг. ред. Ю. Б. Іванова. – Харків : ХНЕУ, 2010. – 496 с.
8. Рошупкина В. В. Дифференциация понятий налогового и финансового потенциалов // Успехи современного естествознания. 2005. № 2.
9. Чипуренко Е. В. Налоговая нагрузка предприятия: анализ, расчет, управление. / Е. В. Чипуренко. – М. : Налоговый вестник

Бурова Т.А.**УДК 657.6:334.02****ОРГАНІЗАЦІЯ СУПУТНІХ ПОСЛУГ АУДИТОРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ**

***Анотація.** У статті розглядаються питання організації супутніх послуг в Україні, в основному оцінки концептуальних напрямів функціонування підприємств у зовнішньому середовищі, стану системи внутрішнього управління, облікової та податкової політики підприємства. Оцінка стратегії діяльності підприємства передбачає аудит статутної діяльності, аналіз чистих активів підприємства, організації маркетингу, конкурентоспроможності продукції та її оновлення, аналізу фінансової політики та перспектив економічного розвитку підприємства.*

***Ключові слова:** Міжнародні стандарти аудиту, супутні послуги, аудит, стратегія функціонування підприємства.*

***Анотация.** В статье рассматриваются вопросы организации сопутствующих услуг аудитора в Украине, в основном оценки концептуальных направлений функционирования предприятий во внешней среде, состояния системы внутреннего управления, учетной и налоговой политики предприятия. Оценка стратегии деятельности предприятия предусматривает аудит уставной деятельности, анализ чистых активов предприятия, организации маркетинга, конкурентоспособности продукции и ее обновления, анализа финансовой политики и перспектив экономического развития предприятия.*

***Ключевые слова:** Международные стандарты аудита, сопутствующие услуги, аудит, стратегия функционирования предприятия.*

***Summary.** The article deals with the organization of related services in Ukraine, mainly evaluation of conceptual directions functioning of the external environment of the system of internal control, accounting and tax policies of the enterprise. Providing different types of services require auditors' professional competence and high professional level in the field of accounting and its subsystems, financial and tax accounting, business law, modern taxation, financial and economic analysis and other issues.*

The aim of the paper is the description of certain audit related services, such as evaluation of conceptual functioning referral business in today's economy.

The use of legal and regulatory framework of accounting, taxation, law requires the auditor, especially evaluating the general characteristics that define the position and strategic direction of the company in the domestic and external environment and make the concept of its operation.

Audit Strategy functioning of the external environment involves studying the following issues: statutory activities, analysis of net assets of the company and the share capital, organization of marketing competitiveness and updating, analysis of financial policy of the company, the prospects for economic development.

***Keywords:** International Standards on Auditing, related services, auditing, operation of the business strategy.*

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин в Україні взаємовідносини аудиторських фірм з підприємствами - клієнтами зазвичай не обмежуються аудиторськими перевітками фінансової звітності, а надаються також і супутні послуги.

Досвід аудиторської діяльності в Україні показує тенденцію до збільшення обсягу супутніх послуг, зокрема ведення бухгалтерського обліку, його відновлення, послуги експерта, консультаційні послуги, складання звітності, проведення економічного і фінансового аналізу, вдосконалення (модернізація) діючої системи обліку та інші. Згідно Міжнародних стандартів аудиту (МСА) аудиторські перевірки є різновидом завдань, які забезпечують впевненість, а супутні послуги включають погоджені процедури, що стосуються фінансової інформації та компіляцію фінансової інформації.

У своїх роботах питання організації супутніх послуг аудитора розглядали такі вчені: Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Л. П. Кулаковська, П. Н. Майданевський, В. Г. Пантелеев, В. Я. Савченко, В. В. Сопко та інші.